

Η γεωπολιτική έκλειψη της Ελλάδας

Η εν λόγω έκλειψη έχει δύο γενεσιουργούς αιτίες: την ελληνική, που είναι η κύρια, και τη νεο-οθωμανική. Η πρώτη ενεργοποιεί την παρακμιακή πορεία, η δεύτερη την επιταχύνει.

Τα παθολογικά συμπτώματα της πρώτης είναι εμφανή διά γυμνού οφθαλμού: μετριοκρατία (καταπιέζει τη δημιουργικότητα των πολιτών, περιθωριοποιεί τη χώρα στην Ε.Ε.)· φαυλοκρατία με πλήρη ατιμωρησία· θεσμική κατάρρευση (Κύπρος, Ίμια, Οτσαλάν, «Δεκεμβριανά» 2008), συνοδευόμενη από χρόνια ανυποληψία του κράτους.

Τα συμπτώματα που περιγράφω έχουν προσβάλει ολόκληρο το κοινωνικό σώμα πολυτρόπως. Περιορίζομαι σε ενδεικτικές αναφορές: συνωστισμός της κυρίαρχης μερίδας των πολιτών στις κομματικές αυλές για κάποια βο(υ)λευτική θέση, έστω σ' ένα παρακατιανό πολιτικό πόστο της κρατικής μηχανής, που κατά κανόνα είναι και προσοδοφόρο· επιβράβευση πρακτικών μηρυκαστικής λειτουργίας που αποστερεί τη δυνατότητα κάθε πρωτότυπης παραγωγής· εκκλησιαστική άπνοια λόγω της εφησυχαστικής υποτακτικότητας προς το «υποδουλωμένο» Φανάρι και της «εκκωφαντικής αφωνίας» που επέλεξε η ηγεσία της Ελλαδικής Εκκλησίας.

Το γενικότερο συμπέρασμα που βγαίνει από τα ανωτέρω είναι ότι η παρακμιακή πορεία δεν έχει απλώς ενεργοποιηθεί, αλλά εξελίσσεται με ισοπεδωτική ορμή. Από τα πρώτα θύματά της είναι η δημοκρατία, η οποία δεν βρίσκεται πλέον στο απόσπασμα, αλλά είναι εκτελεσμένη. Παραμένει, ωστόσο, η καρικατούρα της ως μουσειακό ενθύμιο υπό τη μορφή του πολυφωνικού λόγου. Ενός λόγου ανούσιου, ακατάσχετου, ασύνδετου και άνευ νοήματος. Βιώνουμε δηλαδή τη σύγχυση γλωσσών στη νεοελληνική έκδοση του μύθου της Βαβέλ. Αρκεί να παρακολουθήσει κανείς μια τηλεοπτική συζήτηση, μια κοινοβουλευτική αγόρευση, ένα επετειακό ή κηρυγματικό λόγο, ή να ρίξει μια ματιά στον έντυπο Τύπο. Αυτό που διαπιστώνεται είναι η κατάρρευση του αξιακού

συστήματος, η πλήρης αδυναμία επικοινωνίας και, ως εκ τούτου, συνεργασίας που αποτελεί την ουσία της δημοκρατίας και τη βάση της προόδου.

Κι εδώ βρίσκεται η ρίζα του κακού. Και τούτο, διότι ένας λαός εθισμένος από την αρχαιότητα να είναι το αφεντικό της πολιτικής –άμεση δημοκρατία, κοινοτισμός– υποχρεώθηκε να γίνει ο φορέας ενός φαυλοκρατικού συστήματος, παίζοντας –δια της ψήφου του– τον ρόλο του διαιτητή στον ανταγωνισμό των κομματικών ολιγαρχιών για τον έλεγχο της κρατικής μηχανής.

Η βαβελική σύγχυση που αναφέρω ταυτίζεται με την «κατάσταση μηδέν», κατά την εύστοχη διατύπωση του στοχαστή Θεόδωρου Ζιάκα, στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική κοινωνία: ανομία, απώλεια της ντροπής, ιδιωτεία, ψυχική αποσύνθεση, έλλειψη ταγών και οράματος, εναγώνια προσπάθεια απομίμησης του ξενικού και εξευμενισμού του τρίτου ως συνέπεια του συμπλέγματος κατωτερότητας και φοβικών αντιλήψεων που γεννούν συμπεριφορές υποτακτικότητας. Το μηδέν είναι παρόν: γύρω μας και μέσα μας. Έχει ήδη διαβρώσει τη συλλογική προσωπικότητα που είναι το έθνος-κράτος και αποσαθρώνει τη συλλογική-εθνική ταυτότητα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται ο εγχώριος εθνομηδενισμός, η κυρίαρχη σήμερα τάση της ελιτίστικής μερίδας των πολιτών.

Η κατάσταση μηδέν χαρακτηρίζει και τις εξωτερικές σχέσεις της χώρας. Για παράδειγμα, η αμφισβήτηση της ελληνικής ταυτότητας και εδαφικής ακεραιότητας απ' όλους ανεξαιρέτως τους γείτονες (οικειοποίηση της Μακεδονίας από τους Σλάβους, του Ορφέα/Θράκης από τους Βουλγάρους, της Θεσπρωτίας από τους Αλβανούς, του αιγαιακού-θρακικού-κυπριακού χώρου από τους Τούρκους) δεν οφείλεται στην αδυναμία αντιμετώπισης της αναθεωρητικής τους επίθεσης με βάση το ισοζύγιο ισχύος, αλλά στα εθνομηδενιστικά αντανάκλαστικά και την καθαγιασμένη εξω-ελληνική νοοτροπία της εγχώριας ελίτ που υποδαυλίζει, με πράξεις ή παραλείψεις, την απαιτητικότητα των αξιώσεών τους. Επίσης, η περιθωριοποίηση της χώρας δεν οφείλεται στις ενέργειες των τρίτων, αλλά στην ίδια εξω-ελληνική νοοτροπία που ακύρωσε τον εθνικό χαρακτήρα –αιγαιακός, ναυτικός, οικουμενικός– και τον μετέλλαξε σε ηπειρωτικό (βαλκανικό), χερσαίο (υποβάθμιση ναυτικού) και εσωστρεφή (χώρα εν συστολή).

Η κατάσταση μηδέν είναι τόσο εδραιωμένη που έχει παραλύσει τα εθνικά αντανάκλαστικά με συνέπεια να μη συνειδητοποιείται ότι η βαλκανοποίηση οδηγεί την Ελλάδα σε τροχιά γεωπολιτικής έκλειψης. Το ζητούμενο είναι ο βαθμός αυτής της έκλειψης (μερική, βραχύβια ή διαρκής) και όχι η επαλήθευση του γεγονότος καθαυτού. Εξηγούμαι:

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεωπολιτικό δεδομένο ότι η αξία των Βαλκανίων στο διεθνές χρηματιστήριο ισχύος ουδέποτε υπήρξε καθοριστικής σημασίας για τους εκάστοτε ισχυρούς. Αντιθέτως, η Ανατολική Μεσόγειος είναι όχι απλώς ο σημαντικότερος πυλώνας για την ισορροπία του διεθνούς συστήματος, αλλά αρχαιότερον αποτελούσε αναπόσπαστο οργανικό στοιχείο της ελληνικής γεωπολιτικής υπόστασης, μέχρι που η αθηνοκεντρική Ελλάδα επέλεξε τη βαλκανοποίησή της αμέσως μετά την κυπριακή τραγωδία το 1974. Η επιλογή αυτή συνιστά αυτοχειρία, αφού στρέφει την Ελλάδα εναντίον του εαυτού της με συνέπεια να αυτουποβαθμίζεται γεωπολιτικά.

Η εν λόγω υποβάθμιση γεννά τη διπλωματική υστέρηση με συνέπεια να διατηρούνται όλα τα εθνικά ζητήματα ανοικτά. Γι' αυτό, άλλωστε, τα ζητήματα αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο

ενασχόλησης των πολιτικών ηγεσιών των μεγάλων και ισχυρών, αλλά είναι υποβαθμισμένα σε επίπεδο μιας απλής τεχνοκρατικής διεκπεραίωσης από χαμηλόβαθμους υπηρεσιακούς παράγοντες. Η Ελλάδα, με άλλα λόγια, περιορίστηκε σε μια αμελητέα κουκίδα στον παγκόσμιο γεωπολιτικό χάρτη.

Η Τουρκία, ως χώρα ανεπτυγμένης γεωπολιτικής σκέψης, διείδε πως για να αναχθεί σε ηγεμονική δύναμη έπρεπε να γίνει αυτόφωτη και ναυτική, δηλαδή εξωστρεφής και «πλανητική». Ο στρατηγικός της στόχος ευνοήθηκε τα μέγιστα από τη στάση των Αθηνών. Καθ' όν χρόνον η Αθήνα βυθίζεται στην κατάσταση μηδέν –βαλκανοποίηση, εξω-ελληνική νοοτροπία, αναγωγή της φοβίας και της συστολής σε ρεαλιστική πολιτική, η κατανάλωση ανάγεται σε αξία και οι υψηλότερες αξίες χάνουν την αξία τους–, η Άγκυρα προχωρά αποφασισμένη να καταστεί περιφερειακή δύναμη με βάση το δόγμα του «νεο-οθωμανισμού».

Γεννήτωρ του δόγματος ο Τουργκούτ Οζάλ με αρχιτέκτονες σύσσωμη την πολιτική ελίτ και το πολιτικοστρατιωτικό κατεστημένο, και «διακοσμητή», με υψηλό γούστο αισθητικής και χρηστικής ωφελιμότητας, τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Στον πυρήνα του βρίσκεται η ιδέα της δημιουργίας «στρατηγικού βάθους», όπερ συνεπάγεται τη στρατηγική ανακατάταξη της περιοχής. Η αρχιτεκτονική σύλληψη ονειρική και η υλοποίηση μεθοδεύεται με υποδειγματικό τρόπο.

> Πρώτο βήμα, η μετάλλαξη της χώρας από γεωργική σε βιομηχανική μέσω της τεχνικής εκπαίδευσης, της δημιουργίας υψηλού επιπέδου υποδομών και της ανάπτυξης της πλέον προηγμένης πολεμικής βιομηχανίας της περιοχής μετά το Ισραήλ.

> Δεύτερον, η σύναψη στρατηγικής συμμαχίας με το Ισραήλ που εξελίχθηκε σε πυλώνα του ευρύτερου μεσανατολικού υποσυστήματος.

> Τρίτον, η ενίσχυση της μουσουλμανικής της κληρονομιάς με παράλληλη επαναρρύθμιση της διπλωματίας της (π.χ. Τούρκος προϊστάται της Γενικής Διεύθυνσης της Οργάνωσης Ισλαμικών Κρατών).

> Τέταρτον, η στρατηγική εξισορρόπηση του μουσουλμανικού ανοίγματος με προώθηση της προοπτικής ένταξης στην Ε.Ε. *a la turca*, ώστε να καθιερωθεί ως σύγχρονη και σεβαστή, πέρα από ισχυρή.

> Πέμπτον, η καλλιέργεια στρατηγικών σχέσεων με τη Μόσχα, στη βάση των αρχών που χαρακτηρίζουν τις αυτοκρατορικές δυνάμεις. Σήμερα, η Άγκυρα αποτελεί κύριο στρατηγικό εταίρο της Μόσχας με ενδεικτικό παράδειγμα τις διμερείς εμπορικές σχέσεις που κυμαίνονται στα 25 δισ. δολάρια ετησίως και υπερβαίνουν τις αντίστοιχες ρωσο-κινεζικές.

> Έκτον, η αναγωγή της Τουρκίας σε διεθνές ενεργειακό κόμβο που, σε συνδυασμό με την ενεργό παρουσία της στα δρώμενα της Κεντρικής Ασίας, την καθιστά υπολογίσιμη δύναμη διεθνώς.

> Και έβδομον, ο πλανητικός προσανατολισμός της διά της διπλωματικής, εμπορικής και πρωτίστως πολιτιστικής διείσδυσης σε κάθε γωνιά της γης, η οποία έχει ως αιχμή του δόρατος τις δραστηριότητες του φιλοξενούμενου στις ΗΠΑ ισλαμιστή πολυεκατομμυριούχου Φετουλάχ Γκουλέν.

Το σύνολο των επιμέρους στρατηγικών που προανέφερα συνθέτουν την αποκαλούμενη «ρυθμική διπλωματία», που επιτρέπει στην Άγκυρα να βρίσκεται πανταχού παρούσα. Στο επίκεντρο της νεο-οθωμανικής στρατηγικής βρίσκεται η ευρύτερη περιοχή (Μέση Ανατολή, Ρωσία, Καύκασος, Κεντρική Ασία, Βαλκάνια), η οποία «βομβαρδίζεται» από την Άγκυρα με καταγιισμό ουσια-

στικών πρωτοβουλιών που «ζαλίζουν» τον απλό παρατηρητή. Απαριθμώ ενδεικτικά τις συνέπειες αυτής της πολιτικής: η πολυεπίπεδη διείσδυση της Τουρκίας στον ευρύτερο γεωπολιτικό της περίγυρο της επέτρεψε να κερδίσει θεσμική θέση μεταξύ των είκοσι ισχυρότερων δυνάμεων του πλανήτη· το ετεροβαρές για την Ελλάδα ελληνο-τουρκικό ισοζύγιο της δεκαετίας του '90 μετεξελίχθηκε σε σχέση άμεσης εξάρτησης, καθότι τα δύο ελληνικά κράτη –Ελλάδα και Κύπρος– εντάσσονται με ταχείς ρυθμούς στην τουρκική σφαίρα επιρροής (υπερπτήσεις ρουτίνας στο Αιγαίο, απόσυρση των S-300 από την Κύπρο, Σχέδιο Ανάν, «νεο-κυπριωτισμός», εμμονή στις μονομερείς πολιτικές όπως «φιλία», αναθέρωση των σχολικών βιβλίων, υποστήριξη της τουρκικής ευρωένταξης).

Στο προαναφερόμενο νεο-οθωμανικό ξεδίπλωμα συνέβαλαν τα μέγιστα: πρώτον, η οικειοθελής απόσυρση της Ελλάδας από τον φυσικό της μεσογειακό χώρο, που ιστορικά την καθιέρωσε σε εξωστρεφή-οικουμενική δύναμη, προς την ηπειρωτική ενδοχώρα της (βαλκανοποίηση) η οποία, παρ' ότι «ομόδοξη», χαρακτηρίζεται παραδοσιακά ως μη φιλική και αθεράπευτα μεγαλοϊδεατική. Δεύτερον, το ενδο-ελληνικό ρήγμα με τον «απογαλακτισμό» της Κύπρου από το μητροπολιτικό κέντρο (αποδυνάμωση της στρατιωτικής σύνδεσης, «νεο-κυπριακά» μέτρα αποδόμησης του εθνικού στοιχείου). Τρίτον, η επικίνδυνη αποδυνάμωση του Ελληνισμού από παραδοσιακά ερείσματα του, λόγω της ισχυρής επιρροής ή ηγεμονίας της Τουρκίας. Τέλος, και το σπουδαιότερο, ο ανταγωνισμός των Ελλήνων να γίνουν μικροί, παρ' ότι το βάρος της κληρονομιάς τούς θέλει μεγάλους.

Περιγράψω το αυταπόδεικτο: η Ελλάδα εξελίσσεται ραγδαίως σε χώρα εν συστολή και η Τουρκία εν διαστολή. Και δεν ομιλώ απλώς και μόνο με γεωγραφικούς όρους.

Άραγε, ομιλούμε για μια γεωπολιτική κλιματική αλλαγή, μόνιμη σε διάρκεια και σαρωτική στις επιπτώσεις, ή για μια απλή ατμοσφαιρική διατάραξη με περιορισμένες συνέπειες; Πιστεύω πως οι συντελεσθείσες αλλαγές έχουν μόνιμο χαρακτήρα και ο μετασχηματισμός των «καταστάσεων μηδέν» θα είναι πολύ δύσκολος. Ωστόσο, υπάρχει προοπτική διεξόδου έστω και αμυδρή. Υιοθετώ την πρόταση του Θ. Ζιάκα περί αξιοποίησης των διδαγμάτων ενός άλλου βιβλικού μύθου: του Κατακλυσμού του Νώε. Δηλαδή, τη διάσωση των ανώτερων αξιών του ελληνισμού μέσα από την κατάσταση μηδέν, που μας περιήγαγε η αναπαραγωγή του φαυλοκρατικού συστήματος, όπως έπραξε ο Νώε, ο οποίος λαμβάνοντας το μήνυμα για το επερχόμενο τέλος, φτιάχνει την Κιβωτό του, στην οποία συγκεντρώνει ό,τι αξίζει να διασωθεί, έπειτα από τον μηδενιστικό κατακλυσμό, ώστε να τα μεταβιβάσει στην επόμενη πολιτισμική φάση. Με τον τρόπο αυτό ο ελληνισμός όχι μόνο διεσώθη, αλλά αναγεννιόταν και άνθιζε έπειτα από αντίστοιχες της σημερινής παρακμιακής περιόδου, για να αναδείξει κάθε φορά μοναδικούς πολιτισμούς: κλασικός, ελληνιστικός, ελληνορωμαϊκός και βυζαντινός.

Εν κατακλείδι: Με τα ίδια υλικά και τις ίδιες νοοτροπίες που αναπαράγουν το φαυλοκρατικό σύστημα δεν μπορεί να υπάρξει προοπτική διαφυγής προς τα μπρος. Η συντήρηση της παρούσας κατάστασης, που αναπαράγει το μικρό, το παρασιτικό, το ανθελληνικό και καταπνίγει οποιαδήποτε δημιουργική διάθεση, επιταχύνει την εν εξελίξει γεωπολιτική έκλειψη της χώρας μας.

* Ο Γ. Μούρτος είναι συγγραφέας του βιβλίου «Οι αν-ορθόδοξοι της Ορθοδοξίας και η ελληνική γεωπολιτική παιδεία», Αρμός, Αθήνα 2008.